

Kerkgaarde – Tussen de Kerken – Heilige buurt – Roomsche Kerkbuurt

Deze zomer werden er twee memoriestenen aangebracht in de muur tussen de panden Kerkgaarde 30 en de berging van Kerkstraat 11. De bovenste steen is nieuw met opschrift "Tussen de Kerken 2008" en de onderste "Eerste steen 8 december 1955". De informatie die deze stenen verschaffen is nogal karig. Reden om het verhaal achter deze data eens nader te belichten.

In oktober 2007 werd het terrein waar nu de huizen aan de oostzijde van Kerkgaarde staan bouwrijp gemaakt; aansluitend werd begonnen met de bouw van de woningen Kerkgaarde 11 t/m 33 en die aan de Kerkstraat 11 t/m 17. De laatste woning werd betrokken in juli 2008. Vandaar deze datum. De benaming verwijst naar het perceel Tussen de Kerken, ook wel aangeduid als Hof tussen de Kerken. De onderste steen memoreert de eerste steenlegging van in totaal 11 huizen in 1955. De aankondiging in het Nieuwsblad van 9 september van dat jaar is de moeite van het overnemen waard. Alleen al vanwege de kop!

Tehuis van Ouden van Dagen.

Na een periode van afwachten en onzekerheid, is de beslissing gevallen. Het tehuis van ouden van dagen of beter het gebouwencomplex is aanbesteed en wordt gebouwd.

Het gehele plan bestaat uit een complex van 5 huisjes met een ged. bovenbouw, zijnde twee woonlagen, een complex van vier huisjes eveneens met twee woonlagen boven en 1 complex van twee huisjes zonder bovenlaag totaal dus 11 huisjes.

Het plan hebben wij bekeken en waren zeer enthousiast over de verdeling van de complexen in het geheel. Er is nog voldoende ruimte over om in de toekomst een verzorgingshuis te bouwen, hiermede is wel rekening gehouden.

De inrichting der huisjes is als volgt: zijkamer, slaapkamer, keuken en portaal. Allen zijn voorzien van een badcel met lavet en vaste wastafel. Colorite(Vinyl) tegels zullen de vloeren bedekken. De hallen, WC's en badcellen zullen van betonemaille worden voorzien. Het geheel ontworpen door de architect dhr. G.A. van Bueren uit Zeist is zeer modern en ziet er uitstekend uit. Het zal een

De twee recent geplaatste memoriestenen. De onderste is de oudste.

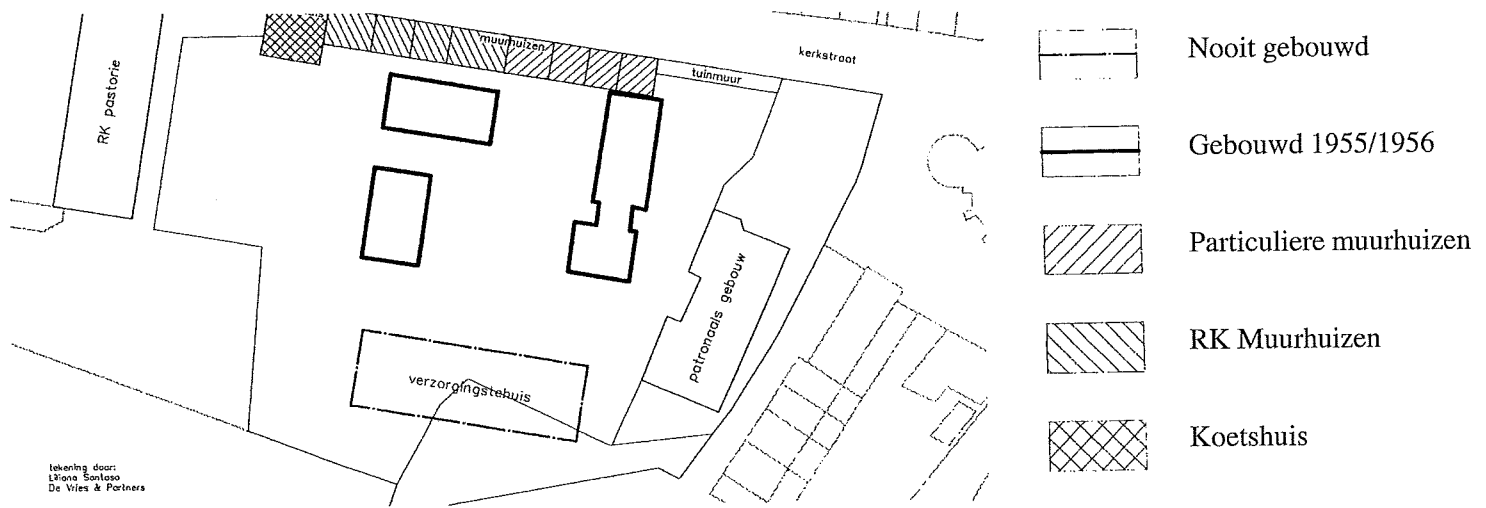
lust zijn om hier te wonen.

Met het rooien der bomen is reeds een aanvang gemaakt, maar alleen het noodzakelijke gaat weg aldus dhr. Oldenburger die zelf ook zeer ingenomen is met dit plan, zodat het geheel toch nog rondom in het hout komt te staan. Het gebouwencomplex zal worden gebouwd door de firma T.H. van Denderen uit Zeist. Het schilderwerk wordt uitgevoerd door J. Bon uit Abcoude en het lood- en zinkwerk door W. van Miltenburg uit Utrecht.

Opvallend is in dit bericht dat er al sprake was van een verzorgingshuis. We zijn nu ruim vijftig jaar verder en nog steeds moeten wij deze voorziening in ons dorp ontberen.

Geen genot van een lift. Dat bejaarden de trap op moesten om hun woning te bereiken, was in die tijd normaal. Een extra kamer voor studie of logees kwam al helemaal niet aan de orde.

Bij de bouw van het nieuwe Tussen de Kerkencomplex is er veel te doen geweest om het behoud van zoveel mogelijk bomen. Het is goed om te lezen dat er in de jaren vijftig ook al de nodige aandacht was voor het groen. Het complex uit de jaren vijftig werd namelijk voor

De situatie aan de Kerkstraat in verschillende stadia.

een deel gebouwd in de oude pastorietaan van de RK Kerk.

De ontwikkeling en de bouw van genoemd complex ging ook niet geheel zonder slag of stoot. De ruimtelijke ordening aan het begin van de Kerkstraat was namelijk niet eenvoudig. De aanwezigheid van het Patronaatsgebouw, later Gemeentewerken, leverde geen problemen op. Dit lag op de kop van de Kerkstraat maar ook terugliggend. Na de "voortuin" van het patronaatsgebouw was er een muurtje dat deel uitmaakte van de muur om de pastorietaan. Deze

sloot aan op de zogenaamde "muurhuizen". Dit waren een achttal kleine woningen waarvan de vooruitgeschoven rooilijn veroorzaakte, dat de Kerkstraat een smal straatje was.

De RK muurhuizen.

De eerste vier, wat grotere pandjes waren particulier eigendom. De volgende vijf panden behoorden bij het bezit van het RK Armen parochiaal bestuur. De bewoners daarvan konden in het algemeen tot de minvermogenen gerekend worden. Kenmerkend voor de woningen was, dat aan de achterzijde geen

Op de voorgrond de particuliere Muurhuizen daaraanvolgend de lage RK Muurhuizen.

vensters waren die uitzicht boden op de pastorietuin. Vandaar de naam muurhuizen.

De bouw van de nieuwe bejaardenwoningen zou voor een deel plaats vinden in de oude RK parochietuin. De grond was in bezit van het RK Parochiaal Armbestuur. Afbraak van de vijf RK muurhuizen leverde immers geen probleem op.

Pastoor Waterkamp schrijft:

In deze gruwelijke nacht van de 1 februari storm van 1953 knapte ook een zeer grote tak van de kastanjeboom midden in de tuin af en verbrijzelde een paar daken van de bouwvallige armenhuisjes in de Kerkstraat. Dit werd, gelukkig, de aanleiding tot de totale sloping van deze krotten in zooverre zij dan aan het Kerk- en Armbestuur toebehoorden

De geschiedenis van de "RK" muurhuizen gaat in ieder geval terug tot in de 18^e eeuw.

De particuliere muurhuizen.

De particuliere pandjes waren in 1943 op de toen bestaande gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. De argumentatie daarvoor was:

zij vormen een voorbeeld van eenvoudige baksteenbouw uit de 17^e eeuw, waarbij de topgevel loodrecht op de richting van de weg geplaatst is; dat de panden fraai en schilderachtige exemplaren zijn van een thans zeer zeldzaam type huizen.

Het verwijderen had meer voeten in aarde. Het complex Tussen de Kerken was al lang en breed opgeleverd, maar de vier huisjes stonden nog op hun plaats en belemmerden uitzicht en toegang. Eigenaar waren de gebroeders Aart en Rinus Verbree. Zij wilden hun huid uiteraard zo duur mogelijk verkopen aan de gemeente. De eerder geschetste plaatsing op de monumentenlijst was inmiddels al lang vergeten.

Uiteindelijk kocht de gemeente de pandjes nrs 5,7 en 9 met berging in 1957 voor een som van fl. 9.000,--. Eerst had zij nog geprobeerd het RK Armbestuur te laten bijdragen. Maar dat lukte niet. Zij schreven dat door de bouw van de bejaardenwoningen hun financiële draagkracht

Op de achtergrond de hoge particuliere Muurhuizen. Op de voorgrond de lage RK Muurhuizen.

overbelast was geworden. De veiligheid van het verkeer en de verbreding van de straat werden belangrijk geacht, maar behoorde tot de taken van de gemeente. Hiermede was de nieuwe aanwinst nog niet gesloopt, want ook toen kon je de bewoners niet zomaar op straat zetten. Begin 1960 vond een woningonderzoek plaats in de panden 5,7 en 9 door de Centrale Directie voor Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. Wat de bouwkundige staat betreft kwam hij tot de volgende omschrijving:

De woningen bevatten op de begane grond een woonkamer met uitgebroken bedstede, op de verdieping een slaapkamer, met daarboven een open zoldertje met onbeschoten kap. In het toegangsportaal is in een afzonderlijke ruimte een watercloset geplaatst. Achtererf is niet aanwezig. De achtergevel is blind waardoor geen doorbeluchting kan plaats vinden. De uitgebroken bedstede is als keuken in gebruik. In deze ruimte is een gootsteenbak met een tappunt op de waterleiding aangebracht. Het metselwerk is op diverse plaatsen gescheurd en

De verbindingsmuur aan Kerkgaarde met daarin de twee stenen.

uitgezakt. De muren zijn vochtig als gevolg van optrekkend en doorslaand vocht. De begane-grond vloeren, direct op zand aangebracht, verkeren in slechte staat. Het hout van ramen, deuren en kozijnen is eveneens slecht. De woning nr. 9 (oud 36) is thans onbewoond. Ik ben van mening, dat de woningen ongeschikt zijn ter bewoning en niet door verbetering in bewoonbare staat te brengen. Ik geef u in overweging aan de gemeenteraad voor te stellen de woningen Kerkstraat 5,7 en 9 (oud 40, 38 en 36) in uw gemeente onbewoonbaar te verklaren. Als motieven voor deze onbewoonbaarverklaring kunnen worden aangevoerd:

**Oude vervallen toestand
gebrekkige indeling
vochtigheid
onvoldoende bescherming tegen weersinvloeden
geringe verdiepingshoogte
lage ligging van de vloer ten opzichte van de straat.**

Het gevolg was, dat de Gemeenteraad in april 1960 besloot de huizen onbewoonbaar te verklaren.

Nu moest men voor de laatste bewoners, R.H. Bloos en J. Linders, een vervangende woning zien te vinden. Dat was, gezien de nog steeds heersende woningnood, niet eenvoudig. In het voorjaar 1961 kon Bloos verhuizen naar een woning aan de Heinkuitenstraat, die enige jaren

later ook vanwege bouwvalligheid gesloopt zou worden. J. Linders betrok een nieuwe woning aan Oldenhof. Precies een jaar na de onbewoonbaarverklaring konden de huisjes in april 1961 worden gesloopt.

Als laatste in het rijtje, voor de oude RK pastorie, stond het koetshuis van de pastoor. Dit pand werd in dec. 1959 door de gemeente gekocht met de bedoeling de Kerkstraat ook daar te kunnen verbreden. Het

koetshuis werd in 1960 afgebroken.

Zo ontstond er ruim baan voor een meer "verkeersvriendelijke" Kerkstraat.

Het rijtje particuliere huisjes wordt voor het eerst genoemd in 1816 als zijnde drie woningen onder één dak, genummerd 32a,b en c. Het vierde huisje wordt apart vermeld met nr. 31. Zij hadden het gebruik en overweg van en door de gang aan de overzijde tussen de huizen van Van der Vegt en Schouten (de grutterij). **Mitsgaders het vrije gebruik van de steiger en het secreet (de plonsplee) aldaar aan de waterkant staande**

Deze laatste bepalingen komen we ook tegen in 1779, maar dan staat er één huis.

Roomsche Kerkbuurt – Heilige buurt.

Vanwege de aanwezigheid van de Rooms Katholieke "gedoogkerk" en de RK pastorie werd het begin van de huidige Kerkstraat in de 18e eeuw tot midden 19e eeuw vaak omschreven als de Roomsche Kerkbuurt. Daarna kwam tot 1945 de naam Heilige Buurt in zwang. De naam Kerkstraat komen we een enkele keer in vroeger tijden tegen maar werd vanaf het laatste kwart van de 19^e eeuw frequent gebruikt. De huizen die Tussen de Kerken vormden werden in 2006 gesloopt.

Wimtimmer1@cs.com